

POSTANOWIENIE

Dnia 24 października 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z powództwa F. [...] Sp. z o.o. Sp.k. w Z.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w Z.
z udziałem zainteresowanych W. S., M. P., T. K.
o ustalenie nieistnienia obowiązku ubezpieczenia społecznego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 24 października 2013 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 17 stycznia 2013 r., sygn. akt III AUa [...],

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 8 sierpnia 2011 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. stwierdził, że K. M., A. J. i X. Y. (dalej: „zainteresowani”) – jako pracownicy oraz T. K., M. P. i W. S. (dalej: „zainteresowani”) - jako osoby wykonujące pracę na podstawie umowy zlecenia u płatnika składek F. [...] Sp. z o.o. sp. k. w Z. podlegają obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu w okresie szczegółowo określonym w decyzji.

Sąd Okręgowy w P. wyrokiem z dnia 29 maja 2011 r. zmienił zaskarżone decyzje, stwierdzając o niepodleganiu obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym osób objętych decyzjami organu rentowego jako pracownicy (pkt 1-3 wyroku) oraz jako osoby wykonujące pracę na podstawie umów zlecenia (pkt 4-6).

W uwzględnieniu apelacji organu rentowego, Sąd Apelacyjny w [...] wyrokiem z dnia 17 stycznia 2013 r. zmienił wyrok Sądu pierwszej instancji w pkt 4,5,6 i oddalił odwołania.

W skardze kasacyjnej od powyższego wyroku Spółka zarzuciła naruszenie prawa materialnego, a mianowicie: 1) art. 627 k.c., przez jego niezastosowanie i przyjęcie, że obranie, a następnie pokrojenie przez zainteresowanych wskazanej w umowie ilości owoców w zadanym okresie obowiązywania umowy, nie stanowi rezultatu wymaganego dla umowy o dzieło; 2) art. 627 k.c., przez błędną wykładnię i przyjęcie, że nie stanowi w jego rozumieniu dzieła wykonanie zindywidualizowanego rezultatu, jeżeli rezultat ten jest wynikiem prostych czynności, o charakterze powtarzalnym; 3) art. 628 § 1 k.c., przez jego niezastosowanie i pominięcie okoliczności, że przy umowie o dzieło zasadą jest, iż wysokość wynagrodzenia (poza wynagrodzeniem kosztorysowym) określana jest przez wskazanie podstaw do jego ustalenia, a w konsekwencji błędne przyjęcie, że sposób ustalania wysokości wynagrodzenia wyrażający się zależnością kwoty wynagrodzenia od ilości obranych i pokrojonych owoców przemawia za uznaniem umów zawartych przez skarżącego i zainteresowanych za umowy zlecenia, podczas, gdy jest on właściwy dla umów o dzieło; 4) art. 734 k.c., przez jego niewłaściwe zastosowanie w drodze przyjęcia, że umowa polegająca na obraniu, a następnie pokrojeniu przez zainteresowanych wskazanej w umowie ilości owoców, może stanowić przedmiot umowy zlecenia lub umowy o świadczenie usług, a w konsekwencji przyjęcie, że dla wykonania spornych umów wystarczające było staranne działanie, bez konieczności osiągnięcia zakładanego rezultatu; 5) art. 735 k.c., przez błędną wykładnię i przyjęcie, że sposób ustalania wysokości wynagrodzenia wyrażający się zależnością kwoty wynagrodzenia od ilości obranych i pokrojonych owoców przemawia za uznaniem umów zawartych przez skarżącego i zainteresowanych za umowy zlecenia w sytuacji, gdy stawka wynagrodzenia uzależniona od osiągnięcia umówionego rezultatu, zgodnie z wymienioną normą prawną nie stanowi cechy charakterystycznej umowy zlecenia, a umowy o dzieło zgodnie z art. 628 § 1 k.c.; 6) art. 353¹ k.c., przez jego niezastosowanie wyrażające się w pominięciu aspektu zasady swobody umów rozumianej także jako prawo wyboru prawnej formy świadczenia pracy, tj. umowy o

dzieło, dokonanego na podstawie zgodnej woli stron umowy; 7) art. 6 ust. 1 pkt 4, art. 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 2 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, przez niewłaściwe zastosowanie i przyjęcie, że umowy zawarte pomiędzy skarżącym a zainteresowanymi były umowami zlecenia, a tym samym błędne przyjęcie, że zainteresowani podlegają obowiązkowym ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowemu i wypadkowemu jako osoby wykonujące pracę na tej podstawie.

Wskazując na powyższe zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi drugiej instancji do ponownego rozpoznania, ewentualnie o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i orzeczenie co do istoty sprawy.

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania uzasadniony został: I. występowaniem istotnych zagadnień prawnych wyłaniających się na tle art. 627 k.c., a polegających na konieczności rozstrzygnięcia następujących kwestii: 1) czy powtarzalność lub nieskomplikowany charakter czynności, prowadzących do osiągnięcia określonego i skonkretyzowanego rezultatu, który może zostać poddany sprawdzianowi na istnienie wad fizycznych, wyklucza możliwość zakwalifikowania umowy jako umowy o dzieło, czy też okoliczność ta nie ma znaczenia dla ustalenia charakteru prawnego umowy i nie powinna być brana pod uwagę, bowiem kluczowym kryterium dla ustalenia czy mamy do czynienia z umową o dzieło, w rozumieniu art. 627 k.c. jest zaistnienie dzieła, bez względu na to, czy jego powstanie jest skutkiem czynności prostych i powtarzających się, czy też czynności skomplikowanych; 2) czy w sytuacji, kiedy dotychczasowe poglądy doktryny i orzecznictwa zgodnie wskazują jako przykłady umów o dzieło: naprawę obuwia, czyszczenie ubrania, wykonanie mebla czy uszycie ubrania, a każde z wymienionych dzieł niewątpliwie powstaje w wyniku pewnej sekwencji prostych i powtarzalnych działań, których suma prowadzi do osiągnięcia określonego i zindywidualizowanego rezultatu, celowym jest badanie jakiego rodzaju czynności prowadzą do osiągnięcia tego rezultatu; w szczególności należy zbadać, czy znajduje uzasadnienie prawne kwestionowanie powstania dzieła tylko dlatego, że jest skutkiem wykonania czynności prostych i powtarzalnych, czy też prowadzi to do zawężającej interpretacji dzieła i do nieuzasadnionego pod względem prawnym

zrównania tego pojęcia z pojęciem utworu w rozumieniu art. 1 ust. 1 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2006 r. Nr 90, poz. 631); 3) czy zasadnym jest kwestionowanie charakteru prawnego umowy jako umowy o dzieło tylko dlatego, że na jego wykonanie zostały się czynności powtarzalne, zwłaszcza w sytuacji, kiedy wykonywane są określone rzeczy nowe w ilości większej niż jedna sztuka, np. uszycie 10 identycznych bluzek na konkretny wymiar, wykonanie 10 szaf według tego samego wzoru; II. oczywistą zasadnością skargi z uwagi na niewłaściwe zinterpretowanie art. 627 i nast. k.c. oraz art. 734 i nast. k.c., a w konsekwencji niezastosowanie norm wynikających z art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy z dnia 13 października 1998 o systemie ubezpieczeń społecznych, po pierwsze - wskutek błędnej oceny, że wykonywanie najprostszych czynności w toku produkcji sałatek świadczy o zawarciu umowy zlecenia; po drugie - przez doprowadzenie do zróżnicowania identycznych stosunków prawnych, w wyniku którego część umów jest zakwalifikowana jako umowy zlecenia, a część jako umowy o dzieło; po trzecie - w wyniku zaprzeczenia dotychczasowej definicji dzieła prezentowanej w orzecznictwie i przytoczonej przez skarżącego doktrynie; po czwarte - rażąco nieprawidłowe zakwalifikowanie łączących strony umów jako umów zlecenia (art. 734 k.c.), podczas gdy taka umowa zarezerwowana jest wyłącznie dla czynności prawnych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli: 1) w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, 2) istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, 3) zachodzi nieważność postępowania lub 4) skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Skarżąca Spółka odwołuje się do przesłanek występowania w sprawie istotnych zagadnień prawnego oraz oczywistej zasadności skargi. Po pierwsze - zagadnieniem prawnym jest zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale

także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazanie argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004, nr 9, poz. 158; z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004, nr 7-8, s. 51). W myśl utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego, istotność zagadnienia prawnego konkretyzuje się w tym, że w danej sprawie występuje zagadnienie prawne mające znaczenie dla rozwoju prawa lub znaczenie precedensowe dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Twierdzenie o występowaniu istotnego zagadnienia prawnego jest uzasadnione tylko wtedy, kiedy przedstawiony problem prawny nie został jeszcze rozstrzygnięty przez Sąd Najwyższy lub kiedy istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów konstruujących to zagadnienie (por. postanowienie z dnia 12 marca 2010 r., II UK 400/09, LEX nr 577468). Nie występuje w sprawie istotne zagadnienie prawne, jeżeli Sąd Najwyższy wyraził swój pogląd we wcześniejszym orzecznictwie, a nie zachodzą okoliczności uzasadniające zmianę tego poglądu. Ponadto rozstrzygnięcie zagadnienia prawnego lub wątpliwości interpretacyjnych nie może się sprowadzać do odpowiedzi na zarzuty skarżącego skierowane pod adresem zaskarżonego orzeczenia ani też do odpowiedzi na wątpliwości skarżącego, które można wyjaśnić za pomocą obowiązujących reguł wykładni bądź w drodze prostego zastosowania przepisów (por. np. postanowienie Sądu Najwyższego dnia 16 stycznia 2003 r., I PK 230/02, OSNP-wkładka 2003 nr 13, poz. 5). Po drugie - z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wynika konieczność nie tylko powołania się na okoliczność, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, ale również wykazania, że przesłanka ta rzeczywiście zachodzi. Oznacza to, że skarżący musi wskazać, w czym - w jego ocenie - wyraża się „oczywistość” zasadności skargi oraz podać argumenty wykazujące, że rzeczywiście skarga jest uzasadniona w sposób oczywisty. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego)

określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi bowiem wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, czyli że jej zarzuty są zasadne „na pierwszy rzut oka” (*prima facie*) i w sposób oczywisty prowadzą do uznania zaskarżonego wyroku za błędny i jego wzruszenia.

Wątpliwości skarżącej Spółki, formułowane jako istotne zagadnienia prawne, zostały już rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy (por. np. wyroki z dnia 11 stycznia 2012 r., II UK 155/12 i z dnia 26 marca 2013 r., II UK 201/12, niepublikowane i powołane w nich wcześniejsze orzecznictwo), który zgodnie przyjmuje, że: 1) umowa o dzieło i umowa zlecenia należą do umów o świadczenie usług, jednakże ich zakresy są odrębne, a tym samym wola stron nie może być nieograniczona i niezgodna z ustawą (art. 58 § 1 i art. 353¹ k.c.); 2) w wypadku umowy o dzieło niezbędne jest, by starania przyjmującego zamówienie doprowadziły w przyszłości do konkretnego, indywidualnie oznaczonego rezultatu, który musi być z góry określony, mieć samoistny byt oraz być obiektywnie osiągalny i pewny; 3) dzieło musi istnieć w postaci postrzegalnej, pozwalającej odróżnić je od innych przedmiotów oraz uchwycić istotę osiągniętego rezultatu; 4) wykonanie określonej czynności (szeregu powtarzających się czynności), bez względu na rezultat, jaki czynność ta przyniesie, jest cechą charakterystyczną dla umów o świadczenie usług, do których stosuje się przepisy o zleceniu; 5) przygotowywanie owoców (warzyw) do konsumpcji lub dalszego przetworzenia nie może być ujmowane jako dzieło (wytwór indywidualny), gdyż czynność taka nie jest niczym szczególnym, nie ma swojego odrębnego (indywidualnego) charakteru oraz przeznaczenia, a jej rezultat nie trwa dłużej niż do dalszego etapu przetworzenia lub konsumpcji; 6) umowa o dzieło nie polega na prostych i powtarzalnych czynnościach, które przygotowują owoce (warzywa) do spożycia lub do dalszego przetworzenia, gdyż indywidualny charakter dzieła nie może wyrażać się w ilości owoców (warzyw); 7) w stosunku pracy i w umowach nienazwanych, do których stosuje się przepisy o zleceniu, od zatrudnionego wymaga się wykonania określonej pracy (produktu), od ilości której zależy wynagrodzenie - taki rezultat pracy nie stanowi cechy istotnej umowy o dzieło, gdyż efektu tej pracy nie można ujmować jako dzieła w rozumieniu art. 627 k.c., a jedynie jako wyniku pracy

właściwej zwykłemu zatrudnieniu (pracowniczemu czy na podstawie umowy nienazwanej, do której stosuje się przepisy o zleceniu).

Skarżąca Spółka nie zdołała również wykazać oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, gdyż po pierwsze - nie można twierdzić o oczywistej zasadności skargi z uwagi na naruszenie przepisów budzących jednocześnie, w ocenie skarżącego, wątpliwości interpretacyjne tak istotne, że wymagające rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy; po drugie - zaskarżony wyrok nie doprowadził do zróżnicowania dwóch identycznych stosunków prawnych, gdyż w odniesieniu do zainteresowanych nieobjętych apelacją organu rentowego uprawomocnił się wyrok Sądu pierwszej instancji stwierdzający wyłącznie, że nie podlegają oni obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym z tytułu zatrudnienia na podstawie stosunku pracy, nie zaś że w ogóle nie podlegają oni obowiązkowi ubezpieczeń społecznych; po trzecie - z motywów zaskarżonego wyroku jasno wynika, że Sąd drugiej instancji nie uznał, że strony łączyła umowa zlecenia, ale zastosował do spornej umowy przepisy o zleceniu kierując się brzmieniem art. 750 k.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c.